

Słowo wprowadzenia

Przekazany do rąk Czytelnika kolejny tom z serii „Małe Miasta” jest poświęcony źródłom wiedzy, które mogą stanowić podstawę do omawiania wybranych aspektów związanych z funkcjonowaniem małych ośrodków miejskich. Bogaty wachlarz tych źródeł porusza różnorodnością za sprawą inwencji badaczy, których teksty znalazły się w niniejszym zbiorze. Autorzy opracowań swoje warsztaty badawcze ukazali, posiłkując się między innymi: mapami, dziełami sztuki, księgami chrztów parafialnych, aktami notarialnymi, dokumentami rządowymi, dowodami osobistymi, sprawozdaniami szkolnymi, fotografiami, zasobami muzealnymi, pamiątkami, wspomnieniami, kronikami, plakatami, literaturą piękną. Mamy tutaj zatem do czynienia ze źródłami o różnym stopniu wiarygodności oraz obiektywności: od niepodważalnych i pewnych do naznaczonych dużym ładunkiem subiektywizmu. Taki ich zestaw nasuwa refleksję, że tworzenie opowieści o małych miastach może w różnym stopniu oddawać stan faktyczny przedmiotów stających się obiektem opisów i analiz.

Zainteresowany tematyką tomu Czytelnik będzie miał sposobność doświadczyć, jak na podstawie tak różnorodnych źródeł można odtworzyć lub interpretować: przestrzenie miejskie, zasoby ludności i ich specyfikę, majątność i hojność mieszkańców, zaradność i przedsiębiorczość, wysiłek twórczy, zasoby artystyczne, istotne z perspektywy lokalnej wydarzenia, losy

mieszkańców, kulturę materialną, kulturę duchową itp. Tego typu doświadczenia mogą pobudzić wyobraźnię uświadamiając, jakie jest bogactwo odniesień poznawczych, które pozwalają uczynić bliższymi sobie wybrane fragmenty świata. A przy tym stają się one dowodnym przykładem tego, jak wiele jest ujęć uwiarygodniających przedkładane wersje faktów, jak wiele jest metodologii wyznaczających możliwe sposoby analiz, wreszcie jak wiele jest sposobów zastosowania kontrapunktów, by uzyskać większy stopień wiarygodności eksponowanych w pracach badawczych aspektów.

Siła owego poruszenia, o którym wspomniano wyżej, może być doświadczana nie tylko z perspektywy miłośników małych miast, lecz także stać się może udziałem badaczy. Zwłaszcza rozpoczynający swoją przygodę poznawczą odnaleźć mogą wiele inspiracji związanych z warsztatem badawczym. Lektura tomu dotyczącego tematyki źródeł małych miast jest w stanie podsunąć im liczne podpowiedzi co do najbardziej podstawowych kwestii: jaką strategię przyjąć celem realizacji powziętego zadania, jakie zastosować metody badawcze, w jaki sposób dokonywać interpretacji poruszanych zagadnień itd.

To, czy i w jakiej mierze przedłożony materiał stanie się inspiracją dla Czytelnika szukającego przyjemności z lektury tekstów lub dla tego, kto szuka wskazówek niezbędnych w realizacji własnych projektów badawczych, będzie zależeć od jego otwartości na przekaz i dialogicznego nastawienia do zawartych w nim treści. Oby korzyści z lektury okazały się na miarę oczekiwania.

Mariusz Zemło